

NOTAT OM GJENNOMFØRING AV TILTAK FOR ENDRING AV UNDERVISNINGS- (OG EVALUERINGS-) OPPLEGGET I RETTSKILDELÆRE, JUS 1211

Det vises til delrapport I fra Arbeidsgruppen for vurdering av rettskildelære- og metodefagene (februar 2016), der det foreslås endringer i læringskrav, undervisningsopplegg og pensum i rettskildelære til førsteåret allerede fra høstsemesteret 2016. I tillegg nevnes behov for å ta opp spørsmålet om evaluering i rettskildefaget. Faglærerne i rettskildefagene til førsteåret, Ola Mestad, Birgitte Hagland (første semester), Gert-Fredrik Malt og Ole-Andreas Rognstad (andre semester) (heretter: faglærerne) i samarbeid med studieårsansvarlig Henrik Bjørnebye vil med dette foreslå konkretiseringer av arbeidsgruppens forslag for behandling av saken i PMR med tanke på gjennomføring av endringene fom. høstsemesteret. 2016.

Vedrørende undervisningsopplegget har arbeidsgruppen foreslått at undervisningen deles i tre bolker, en i innledningen til første semester, den andre tidlig og den tredje sent i andre semester. Faglærerne slutter seg til dette, herunder også forslaget om at *bolk 1* (på JUS 1111) opprettholdes som i dag, i form av kursundervisningen Rettskilder til fots (med innlagt biblioteksintroduksjon). Evalueringer av dette opplegget har vært entydig positive, og det ses ingen grunn til å endre på det. Tvert imot anser faglærerne at dette oppleggets pedagogiske gevinster er såpass store at det, med nødvendige tilpasninger, kan videreføres også til annet semester, se nærmere nedenfor.

Arbeidsgruppen har foreslått at forelesningene i faget Rettskildelære til annet semester (JUS 1211) deles i to, som en innledning til henholdsvis bolk 2 og 3. Faglærerne vil bemerke at det kan være fordeler både med å ha én sammenhengende forelesningsrekke og å dele den opp slik arbeidsgruppen har foreslått, men gitt at kursene deles opp i to bolker gir det god mening også å dele opp forelesningene, forutsatt at det er sammenheng mellom det som tas opp på forelesningene og det studentene skal øve nærmere på i kursundervisningen. Faglærerne vil påpeke at det er behov for en sammenhengende redegjørelse for juridisk metode basert på rettskildene innledningsvis til annet semester, men en slik redegjørelse kan gis over fire dobbelttimer. Som angitt i arbeidsgruppens delrapport kan en slik redegjørelse ha tyngdepunktet i lovtolkning, men det anses som hensiktsmessig at en slik redegjørelse også tar for seg andre sentrale rettskilder i et oversiktsbilde over hvordan jurister går frem for å finne svar på rettsspørsmål. Forelesningene kan med fordel hente eksempler fra de fagene studentene skal ha i annet semester, slik at de også får preg av å være introduksjon til hele semesteret. Den etterfølgende forelesningsbolken på fire dobbelttimer senere i semesteret kan gå dypere inn i enkeltemner, som f.eks. utvikling av ulovfestet rett, betydningen av rettspraksis som rettskilde, internasjonale forpliktelsers betydning i norsk rett, osv., også her med bruk av eksempler fra semesterets fag. Det viktige er at kursundervisningen følger opp det som blir sagt på forelesningene og gir grunnlag for å øve nærmere på spørsmål som tas opp der. Vi vil på denne bakgrunn foreslå følgende:

Bolk 2 vil dels bestå av en oversiktspreget forelesningsserie på fire dobbelttimer, som skissert ovenfor. Forelesningene vil følges opp av et kurs som bør gå over en uke. Vi anser det som hensiktsmessig at første kurssett i andre bolke inneholder fire dobbelttimer (8 kurstimer). Ressursene kan tas fra basisgruppeundervisningen, som – i tråd med arbeidsgruppens forslag – foreslås erstattet med kursopplegget i rettskildelære. Etter faglærernes oppfatning kan det være hensiktsmessig å videreføre

gruppene fra Rettskilder til fots til første semester, om mulig også med den samme læreren. I arbeidsgruppens forslag er det angitt at kursgruppene i annet semester bør være på samme størrelse som Rettskilder til fots, dvs to kollokviegrupper á 6 studenter. Vi foreslår å slå sammen to og to grupper fra Rettskilder til fots (altså tilsvarende fire kollokviegrupper). Det innebærer at det maksimalt vil være 24 studenter på hvert kurs. Da det kan være en mulighet for at ikke alle studenter ønsker å følge kursundervisningen, er det ikke sikkert at gruppene i praksis vil være større enn 15-20 studenter, noe som må antas å være håndterbart. Men sammenslåing av to grupper fra Rettskilder til fots må i alle fall utgjøre et maksantall dersom undervisningen skal fungere etter sin hensikt.

Hva angår *innholdet* i kursundervisningen i bolk 2, foreslår faglærerne at opplegget i utgangspunktet bygger på samme pedagogiske metode som kurset i Rettskilder til fots i bolk 1. Det vil si at man lager en kursoppgave av relativt høy vanskelighetsgrad som spenner over semesterets fag og som studentene skal arbeide med gjennom hele uka. Opplegget kan gjerne, som til Rettskilder til fots, baseres på at studentene arbeider med én rettskilde per dag for å illustrere endringene i rettskildebildet, og i potensielle tolkningsresultater, som skjer som følge av at man 'finner' nye rettskildeargumenter. Forutsatt at tyngdepunktet i forelesningene vil ligge på lovtolkning, bør også kursoppgaven ha dette utgangspunktet. En viktig forskjell fra kursopplegget for Rettskilder til fots er likevel at kursene i 2 semester tar sikte på å utvikle bevissthet, ikke bare om praktisk bruk av rettskildene, men også om rettskildelærens grunnprinsipper og terminologi. Dette betyr at de spørsmålene som skal besvares også tildels må handle om dette. Ved utarbeidelsen av oppgaven bør faglærerne i de enkelte fagene i JUS 1211 trekkes inn. Ola Mestad, som har stått for utarbeidelsen av opplegget til Rettskilder til fots, bør også ha en rolle i dette arbeidet. En mulighet er, som ved Rettskilder til fots, å gi en oppgave med flere deler om forskjellige emner eller delemner (f.eks. om forskjellige inntak til et sameieforhold, som behandlet henholdsvis i familieretten, i arveretten og i fast eiendoms rettsforhold - kanskje også i faget internasjonale menneskerettigheter). Samtidig vil en hovedutfordring for kursene være å beholde det dobbelte perspektivet i undervisningen - så studentene ikke bare ser materiell juss (noe de lett vil ha en tendens til, siden emnene i hovedsak er ukjente for dem), men også de metodiske spørsmålene, begrepene og metodene, idet hensikten også er å utvikle en metodisk selvbevissthet.

Bolk 3 bør som nevnt starte med en ny forelesningsserie på fire dobbelttimer der bestemte emner tas opp. Hvilke emner vil bli nærmere bestemt av faglærerne i Rettskildelære, JUS 1211, men noen utgangspunkter er angitt ovenfor. Vi foreslår at bolk 3 legges til slutt i semesteret, etter undervisningen i menneskerettigheter. I tråd med forslaget fra arbeidsgruppen, bør kurset i bolk 3 konsentreres om analyse av nærmere angitte høyesterettsdommer fra pensum i JUS 1211. Utvalget av dommene bør bestemmes ut fra hvilke temaer som tas opp i bolk 3. Også dette kurset bør gå intensivt over en uke, med i alt fire dobbelttimer undervisning (8 kurstimer). En nærliggende mulighet er å velge en dom fra hvert av de fire hovedemnene under Jus 1211; familierett, arverett, fast eiendoms rettsforhold og menneskerettigheter.

I arbeidsgruppens delrapport er det uttalt at «det er hensiktsmessig at studentene blir prøvet i rettskildelære». Faglærerne vil understreke at omleggingen av undervisningsopplegget med sikte på å bedre studentenes forståelse for, og ferdigheter i, juridisk metode, må forutsette at forståelsen og ferdighetene blir evaluert. Etter studiereformen i 2011 har det fortsatt ikke vært gitt eksamensoppgaver

som prøver studentenes forståelse og ferdigheter i juridisk metode, bortsett fra det som forutsettes i vanlige praktikumsoppgaver. PMR må ta stilling til om dette kan gjøres innen rammen av dagens eksamen, eller om det er hensiktsmessig med en obligatorisk oppgave, som det eventuelt gis karakter på. En obligatorisk oppgave kan f.eks. gis i forlengelsen av kurset i domsanalyse i bolk 3.